

Leszkay András bácsi Moha-meséje

A kedvenc

Történt egyszer, hogy lent jártam valamiért a völgybeli falucsukában. Amikor már hazafelé lépegettem, a falu végén sírást hallottam. Egy kislány ült a fűben, és keservesen zokogott. Odamentem hozzá, megkérdeztem, miért sír, s akkor vettem észre, hogy egy kicsiny piros almát szorongat a markában. Felillantott rám, és tüstént abbahagyta a sírást. „Miért sírtál?” – kérdeztem. „Azért sírtam... mert édesanyám... jobban szereti Zoltikát, mint engem.” Leültem melléje a fűbe, ő meg lassan-lassan elmondotta, elsírdogálta a következőket.

Janka a neve, és nyolc esztendő, két öccse van, a hétéves Jancsi és az öt esztendő Zoltika. S neki már régóta nagyon fáj, hogy édesanyjuk Zoltikát mindenben előnyben részesíti. Ha süteményt kapnak, a legszébbet Zoltikának adja, ha cipőt vásárolnak nekik, Zoltika olyat kap, amilyent akar, s ha csak egyetlen egy hely van édesapjuk gépkocsiján (mert édesapjuk teherautóvezető), akkor édesanyjuk mindig Zoltikát ülteti fel egy kis autózásra, sohasse őt. Az előbb pedig az történt, hogy almát is kaptak az uzsonnájukhoz. Ő is, Jancsika is egyet-egyét. Zoltika azonban kettőt. Ez nagyon elkésérítette Jankát, érezte, hogy jön fölfelé a sírás a torkán. Kiszaladt hát ide a falu végére, édesanyja előtt ugyanis titkolja, mennyire fáj neki, hogy jobban szereti Zoltikát, mint őt. Miután ezt elsírdogálta, ledobta az almát a fűbe, és újból keservesen zokogott: „Itt van, ez se kell, adja neki ezt is, és szeressen engem is ugyanúgy. Nekem ugyanúgy édesanyám!”

Elgondolkoztam. Mondhattam volna azt Jankának, amit ilyenkor mondani szoktak: „Ne gondold, hogy téged kevésbé szeret az édesanyád, ugyanúgy szeret téged is, mint az öcsikédet.” Ez azonban nem lett volna igaz szó.

Mondhattam volna az igazságot is, de attól tartottam, hogy akkor még inkább elkeseredik. A féligazság mellett döntöttem tehát, és megkérdeztem tőle, volt-e már beteg az öcsikéje, szedett-e már orvosságot. S mikor erre azt felelte, hogy Zoltika gyakran volt beteg, így folytattam: „Mondd csak, Jankicám, fáj-e akkor neked, hogy Zoltika orvosságot kap, te pedig nem kapsz? Ugye, nem fáj? Tehát akkor ne fájjon az alma se. Mert az alma ugyanolyan gyógyszer, mint a kanalas orvosság. Zoltika, amint hallom, gyöngye, betegségre hajlamos. Ha tehát ő két almát kap, te meg csak egyet, arra gondolj, hogy a másik alma ereje már benned van.” Jankica bólintott: „Jó, az ennivalót megértem. De attól nem lesz egészségesebb, hogy fényes orrú cipőt kap.”

Sikerült azonban megmagyaráznom neki ezt is: „A betegnek igyekezzenek a kedvébe járni. Az öröm is gyógyít, nemcsak az orvosság. Kedvükben igyekeznek járni az édesanyák is legkisebb, vagyis leggyöngébb gyermeküknek.” Az értelmével megértette Jankica, amit mondtam, de a szívével nem. Ott továbbra is parázslott a fájdalom, s tudtam, hogy valamely újabb, bármilyen kicsiny kivételezés is megint lángra lobbanthatja.

Teltek-múltak a hónapok, Jankicával többször is találkoztam a faluban, gyakran láttam szomorúnak is, de mindössze annyit tehettem, hogy megsimogattam a fejét, mert még mindig nem tudtam, mivel szüntethetném meg fájdalmát.

Hosszabb beszélgetésre azonban csak körülbelül három esztendő múlva került sor, Jankica ekkor már tizenegy éves volt, Jancsika tíz, Zoltika nyolc. Az erdőben sétáltam, s találkoztam Jankicával meg Jancsival. Gombát keresgéltek. Azonban tudtam egy helyet, ahol annyi teremtet, hogy nem kellett keresgél- ni. Arrafelé vezettem hát őket. Jancsika el-elszaladozott tőlünk, én pedig megkérdeztem Jankicától: „Hát Zoltikát mért nem hoztátok magatokkal?” S a tekintetéből, amellyel akkor Jankica szólan kezdet, megláthattam, mennyire belemarta már magát szívébe a keserűség. Félig gúnyra, félig sírásra ránduló szájjal mondta: „Őt nem engedte el édesanyánk. Félti az itteni hideg pataktól, a meghűléstől. Két másik gyermekét nem félti. Pedig Zoltika már két éve olyan egészséges, mint a makk.” Töprengtem, miként gyógyíthatnám meg Jankica szenvedő szívét. A teljes igazságot még ekkor se mertem megmondani, csak kerülgettem, mint macska a forró kását, s így szóltam: „Ha az egészsége megerősödött is, bizonyára van valami egyéb gyöngesége. Hiszen mondd is, hogy meggondolatlan, nem tudja fegyelmezni magát. Talán gyöngye tanuló is?” Jankica gúnyosan nevetett: „Eltalálta, Moha bácsi! Nagyon is gyöngye tanuló! Mégis ő kapta a legnagyobb meséskönyvet édesanyánktól a vizsga után.” Megvédtem ezt az intézkedést is: „Annak kell a legtöbbet olvasnia, aki gyöngye tanuló, hogy gyakorolja magát.” De Jankica megint nevetett: „Nem azért kapta. Hanem mert ravasz és hízeleg. Édes-

anyánk is tudja, hogy hízelgő, mégis rápazarolja a jóságát!” Még ezt is meg tudtam magyarázni: „A ravaszt kell elhalmozni jósággal, Jankicám! Hogy lássa a különbséget, és megváltozzék!” Ezt már azonban igen bizonytalanul mondtam, s láttam Jankicán, hogy már annyira se tudom megnyugtatni, mint azelőtt egy-egy simogatással. Ezt kérdeztem hát tőle: „És Jancsi? Jancsinak nem esik rosszul, hogy édesanyátok mindenben Zoltikának kedvez?” Jankica legyintett: „Jancsika kis mafla. Ő ezeken a dolgokon csak mosolyog.”

Megint eltelt vagy három esztendő. Jankica tizennégy éves lett, Jancsika tizenhárom, Zoltika tizenegy. Egy téli napon az ablakom mögött üldögéltem, és gyönyörködtem a hópelyhek vad kavargásában. Egyszerre csak megkopogtatta valaki az ajtómat, s a feldúlt arcú kislányban, aki belépett, alig ismertem fel Jankicát. Lerogyott egy székre, és már zokogott is: „Úgy szégyellem, hogy terhére vagyok Moha bácsinak... de olyan elhagyott vagyok... és Moha bácsit én második édesapámnak érzem. Az volna a rendje, hogy édesanyámnak panaszkodhasam... de hát hogyan?... Éppen őneki... őróla?... Az történt, hogy a nyáron, amikor a fiúk ruhát kaptak, én csak posztót kértem... hogy majd csak tavasszal varrassák meg... és tegnap este édesanyám egyszerre csak azt mondja, hogy ebből a palakék posztóból inkább Zoltinak csináltat tavaszi ruhát... De hát mért kell azt is Zoltinak kapnia? Tavaly kapott tavaszi ruhát, én meg nem... Moha bácsi... az igazságtalanságot nem bírom! Zolti már se nem beteges, se nem gyöngye tanuló! Hát mért kell engem kevésbé szeretni, mint őt? Hát az én szívem már mindig így fog fájni, hogy majdnem kiszakad?”

Amikor csöndesedni kezdett a zokogása, megszólaltam: „Azt hiszem, magam is hibás vagyok benne, hogy ennyire szenvedsz. Mert mindeddig nem mondtam meg neked a teljes igazságot. Azt mondtam, azért kedvez édesanyád Zoltinak, mert Zolti

gyöngye, betegsége hajlamos. Aztán azt mondtam, azért kedvez neki, mert szellemileg gyöngye, nem tud vigyázni magára, erőtlén az értelme, nehezen tanul. De mindez csak féligazság volt. Édesanyád egyszerűen azért szereti jobban Zoltikát, mint titeket, mert ő a legkisebb gyermeke. A legkisebb gyermekek általában gyöngék, s ezért a természet beleoltotta az édesanyákba ezt az ösztönt, hogy rájuk jobban vigyázzanak, őket jobban szeressék. S az édesanyák akkor is követik ezt a természeti parancsot, ha az a legkisebb gyermek véletlenül vasgyúró vagy lángész, és semmi szüksége nagyobb oltalomra.” Jankicát azonban nem nyugtatta meg a teljes igazság se. Tovább sírdogált, és rázogatta a fejét: „Nem bírok belenyugodni... nem bírok belenyugodni...” És halljátok csak, mi történt. Édesanyjuknak a tavasszal valami örökségi ügyben el kellett utaznia, ha jól emlékszem, Prágába, ott éltek a rokonai. Az ügy elhúzódott, tárgyalásokat kellett megvárnia, elég az hozzá: több hónapig elmaradt. Ez alatt az idő alatt Jankica viselt gondot a két fiúra. Teljes hatalmú kismamaként vezette a háztartást. Én meg minduntalan hallottam a híreket róla, hogy milyen ügyesen intézkedik, milyen gondos gazdasszony, milyen jó kismama.

Egy délután aztán zsebre dugtam néhány szép almát, és lementem hozzájuk látogatóba. Ekkor óriási meglepetésben lettem részem. Jankica éppen fánkot sütött estére, Jancsika a tornáccon fúrt-faragott valamit, Zoltika pedig Jankica körül sündörgött, ravaszkan pislogott a sülő fánkokra, és kedvesen mondogatta: „Jankica kismama..., ugye kaphat egyet Zoltika?” Jankica tréfás haraggal ráförmedt: „Bizony, Zoltika... kaphatsz egyet a fejecskédre, ha nem mégy innen!” – de a kunyerálásnak újból és újból az lett a vége, hogy Zoltika fánkot majszolt. Jancsika ilyenkor mindig elégedetten elmosolyodott öccse diadalán. Egyszerre csak nyílt a kapu, a falubeli szabó jött be, palakék öltönyt hozott a karján, s azt Zoltika vette át nagy örömmel.

Jankica pedig mintha már nem is emlékeznék rá, mit zokogott el nálam a télen, ezt mondta: „Nagyon tetszett az a posztó Zoltinak – teljék hát kedve –, megvarrattuk neki.” Ekkor eszembe jutott legelső találkozásunk, és így szóltam. „Igaz, ni! Hoztam nektek valamit!” Kitettem az asztalra négy almát, s Jankica rögtön el is osztotta azokat. Egyet Jancsinak adott, egyet magának vett el, kettőt pedig Zoltika felé nyújtott. „Nesze, te betyár! Tudom, hogy te szereted a legjobban!” Zoltika az egyik almát tüstént eszegetni is kezdte, és átszaladt a szomszédba játszani, én pedig álmélkodva megjegyeztem: „Úgy látom, Jankicám, mindenben kedvezel Zoltinak.” Jankica mosolyogva sóhajtott: „Én is úgy látom, Moha bácsi. De hát tesszik tudni... ő a legkisebb hármunk között.” Azon már meg se lepődtem, hogy egy hét múlva Zoltika utazott el a Balaton mellé. Éppen akkor toppantam be a vasútállomásra, amikor eltűnt a vonat a kanyarodóban, s Jankica meg Jancsika abbahagyta az integetést. De ekkor már megkérdeztem Jankicától: „Mondd csak, tisztelt kismama... arra nem gondolsz, hogy most Jancsinak fájhat ugyanúgy mindez a kivételezés, ahogyan azelőtt neked fáj?” Jankica helyett azonban Jancsi felelt mosolyogva: „Nem fáj az nekem, Moha bácsi! Zoltit jobban szereti, mint engem, s ezzel el van intézve. Ezen nem lehet változtatni, bele kell nyugodni.” Mosolygott Jankica is, és egy nagy pusztit cuppantott Jancsi arcára. „Bölcsesség szól belőled, Jancsikám, bárcsak eltanultam volna ezt tőled már nyolcesztendő koromban!”

Mosolyogtam magam is, de szóltam is. Ezt mondtam: „Azon, hogy mit érez Jankica, valóban nem lehet változtatni. De azon, hogy miként osztja el az almát meg egyebet, lehet. Vigyázz hát, Jankicám, hogy a nagy Zoltika-szeretet ne tegyen benned kisebb szeretetnél!” Jankica bűnbánó bólogatással jelezte, hogy nagyon is megértette, s azal sétára indultunk a patak felé. Gyönyörű nyári reggel volt.